

Od Redaktorów

Szanowny Czytelniku,

Oddajemy w Twoje ręce kolejny, czternasty już zeszyt czasopisma Theologica Wratislaviensia. Tom ten poświęcony jest szeroko pojętej wolności i związanym z nią wartościom. Bezpośrednią inspiracją dla tego tomu była 100. rocznica odzyskania niepodległości przez Polskę, którą obchodziliśmy w 2018 roku. W tym kontekście zwracaliśmy nasze myśli ku wolności, którą mamy jako państwo, ku niezawisłości naszego kraju. Jesteśmy wdzięczni za wolność słowa, wolność zgromadzeń, wolność przekonań oraz inne przysługujące nam prawa obywatelskie. Korzystamy z tych praw na co dzień i jesteśmy gotowi walczyć o ich utrzymanie. To wielka rzecz móc żyć w bezpiecznym kraju, bez wojen, z nadzieją na przyszłość, patrząc jak rozwijają się młode pokolenia i dożywają swoich dni starsze. To wielka rzecz, móc nie bać się o jutro, rozwijać swoje pasje, kształtować charakter lokalnych społeczności i całego narodu. To wielka rzecz, żyć w wolnym, niepodległym kraju. Zdajemy sobie jednak sprawę, że niezawisłość państwowa oraz prawa obywatelskie, nie są czymś, co raz na zawsze zostało nam dane, lecz raczej są zadaniem, które ciągle na nowo powinniśmy podejmować i realizować.

Ponadto, zdajemy sobie sprawę, że polityczny i społeczny aspekt wolności to tylko jedno z wielu ujęć problemu. Równie ważna, o ile nie ważniejsza jest wolność osobista człowieka rozumiana jako jeden z głównych atrybutów osoby ludzkiej. Wolność jako istota albo cel-*telos* człowieczeństwa, możliwość samostanowienia, rozwoju osobowego, odpowiedzialnego wpisania się w Księgę Życia, którą filozofia i teologia próbują odczytać. Wolność, jak pisał Dietrich Bonhoeffer z berlińskiego więzienia Tegel w wierszu do przyjaciela, to moc by czynić to, co jest konieczne w imię Dobra najwyższego, wobec drugiego człowieka. W podobnym

tonie wypowiadał się Nelson Mandela, którego 100-lecie urodzin obchodziliśmy w 2018 roku. „Albowiem być wolnym”, mówił, „nie oznacza po prostu zrzucić kajdany, ale żyć w taki sposób, który szanuje i wzmacnia wolność innych”.

Ważnym kontekstem, w którym wolność nabiera szczególnego znaczenia jest szeroko pojęta religia, ujmująca człowieka i świat, w którym przyszło mu żyć, z perspektywy *sacrum*. Niejednokrotnie teologia zwraca uwagę na odpowiedzialność, która nieodmiennie związana z pojęciem wolności. Bez odpowiedzialności wolność zbyt łatwo wpada w pułapkę populizmu lub anarchii. Na ten właśnie aspekt wolności zwraca uwagę zapis przemowy Profesora Tomáša Halíka, otwierający niniejszy tom. W sugestywny i piękny sposób wskazuje on na wolność, która na drodze odpowiedzialności prowadzi do autentycznego życia jednostki, poszanowania drugiego człowieka oraz troski o wspólnotę, w której przyszło nam żyć.

XIV tom *Theologica Wratislaviensia* stanowi zbiór tekstów poświęconych problematyce wolności człowieka i jej relacji do innych wartości obecnych w życiu jednostek i społeczeństw. Autorzy spoglądają na tę kwestię z rozmaitych perspektyw teologicznych oraz filozoficznych. Jak zostało wskazane powyżej, tom rozpoczyna się od ważnych rozważań na temat wolności Tomáša Halíka. Warto pochylić się nad jego ideą „drogiej wolności”, która, w połączeniu z odpowiedzialnością, stanowi, w jego rozumieniu, o istocie człowieczeństwa.

Szeroki kontekst dla prowadzonych dalej rozważań nakreśla Łukasz Maskos-Nysler, który w artykule pt. *Wartość ludzkiego życia — wybrane aspekty zagadnienia*, przedstawia przegląd stanowisk odnoszących się do wartości ludzkiego życia. Odpowiedź na pytanie o wartość ludzkiego życia stanowi istotny punkt odniesienia dla dalszych rozważań na temat istoty i znaczenia innych wartości, w tym wolności.

Adam Płachciak przeprowadza w swoim artykule interesującą analizę tekstów Fiodora Dostojewskiego, interpretując jego sposób rozumienia wolności człowieka, która stanowi jeden z głównych wątków w antropologii rosyjskiego pisarza. Na kartach jego książek często odnajdujemy rozważania na temat napięcia między wolnością człowieka i jego brakiem kontroli nad własnym życiem. Paradoksalnie, wolność staje się w końcu dla człowieka źródłem udręki. Płachciak konkluduje, że życie w prawdziwej wolności nie jest możliwe „bez Chrystusa i poza Chrystusem”, który nadaje jej wartość.

To napięcie między wolnością a innymi wartościami przejawia się również w różnych koncepcjach nihilizmu, które omawia Łukasz Maskos-Nysler w tekście pt. *Czy można być szczęśliwym nihilistą?* Autor dochodzi do wniosku, że kon-

sekwentne trzymanie się nihilistycznych założeń prowadzi do stanu wewnętrznej sprzeczności, który można obserwować na różnych płaszczyznach, w tym również aksjologicznej i etycznej.

Jacek Pruszyński oraz Joanna Gacka, w tekście poświęconym zagadnieniu wypalenia zawodowego, wykazują, że pracoholizm jest realnym zagrożeniem dla ludzkiej wolności. Okazuje się, że szeroko dziś promowany ideał „człowieka sukcesu” i kult aktywności zawodowej prowadzą w wielu wypadkach do faktycznego ograniczenia przestrzeni wolności osobistej człowieka, a w konsekwencji także do kolizji z wieloma innymi ważnymi wartościami.

Artur Jemielita przedstawia genezę i historię praktyki udzielania święceń kapłańskich kobietom w starokatolickich kościołach zrzeszonych w Unii Utrechckiej. Autor snuje rozważania, które skłaniają do zadania sobie pytania, czy konserwatywne podejście, które zakazuje kobietom pełnienia funkcji kapłańskich, jest rzeczywiście zgodne z duchem nauczania Apostoła Pawła na temat wolności i równości dzieci Bożych.

Tekst Piotra Lorka jest poświęcony jednemu z najtrudniejszych i najbardziej kontrowersyjnych zagadnień teologicznych, jakim jest predestynacja. Autor pokazuje, jak o tym napięciu między wolnością człowieka a wszechmocą Boga pisze Rudolf Otto interpretujący Marcina Lutera. Autor wskazuje na ryzyko związane z używaniem języka pojęciowego do opisu doświadczenia *mysterium tremendum*. Lorek dowodzi, że według Otta, doktryna predestynacji jest jedynie sposobem wyrażenia przez człowieka jego zależności wobec swego Stwórcy, co wcale nie musi zakładać jego faktycznego braku wolności.

W naszym kręgu kulturowym szczególne miejsce jako źródło norm i wartości zajmuje Biblia. Niezwykle ważne jest zatem to, w jaki sposób współcześnie odczytujemy starożytne teksty w niej zawarte. Ciekawą próbę rekontekstualizacji fragmentu Rz 1,24–28, który jest bardzo istotny dla postrzegania przez chrześcijan problemu homoseksualizmu, podjął Grzegorz Wiktorowski w tekście zatytułowanym *Od kulpabilizacji przez medykalicację do penalizacji i z powrotem... Próba antropologicznego odczytania Rz 1, 24–28 (stosunki homoerotyczne)*.

W tekście kończącym zbiór artykułów poświęconych wolności i innym wartościom, Károly Bácskai przeprowadza nas przez egzegezę jednego z najważniejszych nauczania Apostoła Pawła na temat wolności człowieka, które zawarte jest w V rozdziale *Listu do Galatów*. XIV tom *Theologica Wratislaviensia* kończą recenzje książek Tomasza Kornka oraz ks. Bogdana Ferdka skreślone piórem Pawła Beygi oraz Piotra Lorka.

Oddając niniejszy tom w ręce Czytelników, liczymy na to, że stanie się on inspiracją do dalszych rozważań na temat tej tak istotnej kwestii, jaką jest wolność i jej relacja do innych wartości.

**Sławomir Torbus,
Wojciech Szczerba**